

Instrukcja do laboratorium 9

Fonoskopia

Rozpoznawanie treści metodą językowo – pomiarową. Autentyczność zapisu oraz głosu.

Metoda językowo-pomiarowa jest stosowana w polskiej kryminalistyce od 1965 r., opiera się na analizie mowy ciągłej, obejmującej badania zjawisk wypowiedzi – językowych i akustycznych oraz wspomaganą komputerowymi analizami wybranych parametrów sygnału mowy. Badane cechy mowy metodą odsłuchową to m.in. sposób artykulowania głosek i ich akcentowania, sposób oddychania, dobór i zakres używanego słownictwa, budowa zdań.

1. Transkrypcja

Wykonanie transkrypcji polega na jak najdokładniejszym zapisie kolejnych wypowiedzi (w tym występujących współrzędnie) zarejestrowanych w ramach danego materiału dźwiękowego z podziałem na poszczególnych mówców oraz z uwzględnieniem wyłącznie najistotniejszych odgłosów pobocznych, a także z podaniem sygnatur czasowych w istotnych punktach.

W czasie wykonywania transkryptu dokonuje się oceny ilości oraz płci osób biorących udział w analizowanym zdarzeniu, jak również wstępnie przyporządkowuje się znaczniki każdemu z mówców. W tym celu nie przeprowadza się badań identyfikacyjnych, identyfikatory są przypisywane wyłącznie na podstawie audytywnej (tj. „na ucho”). W umiarkowanym zakresie oceniany jest również stan psychoemocjonalny poszczególnych mówców.

Z uwagi na wszystkie powyższe czynniki, wykonywanie transkryptu należy do najbardziej czasochłonnnych badań fonoskopijnych.

Istnieje również możliwość wykonania scenopisu, tj. jak najbardziej szczegółowego opisu poszczególnych wydarzeń zawartych w materiale dźwiękowym, z uwzględnieniem najistotniejszych lub jedynie słyszalnych wypowiedzi. Scenopisy mogą być wykonywane np. w przypadku nagrań zawierających zapis skumulowanych pokrzykiwań wielu osób, których nie ma możliwości rozdzielić i przyporządkować im konkretnych wypowiedzi. Szczególnie pomocne mogą być w przypadku nagrań audiowizualnych.

Etapy wykonywania transkryptu:

- wykonanie cyfrowej kopii nagrania dowodowego,
- odtworzenie nagrania dowodowego,
- ocena długości i jakości nagrania dowodowego,
- wstępne ustalenie ilości mówców,
- podstawowa poprawa jakości nagrania,
- spisanie treści (tj. wykonanie transkryptu) nagrania dowodowego na podstawie wielokrotnego odsłuchu przy zastosowaniu różnych parametrów,
- weryfikacja spornych fragmentów przez innych biegłych,
- ostateczna weryfikacja wykonanego transkryptu.

2. Transkrypt a stenogram

Stenogram jest wynikiem stenografii. Pojęcia transkrypcji i stenogramu często używane są zamiennie, choć faktycznie oznaczają całkiem co innego. Stenografia, to skrócona, symboliczna metoda zapisu, pozwalająca na zwiększenie jego szybkości i zwięzłości, w stosunku do zapisu tradycyjnego dla danego języka. Metoda ta była bardziej popularna w przeszłości, gdy zapisu treści ważnych rozmów nie można było dokonać za pomocą urządzeń rejestrujących. Sprawny stenograf, potrafił zapisywać stenogram z szybkością większą niż szybkość bieżącej mowy ludzkiej (ponad 200 sylab na minutę). Stenogram jest nieczytelny dla człowieka władającego jedynie alfabetem danego języka. Jego treść może odczytać tylko osoba biegła w sztuce stenografii.

Transkrypt, jest wynikiem transkrypcji. Transkrypcja oznacza spisanie treści wypowiedzi zarejestrowanych na nośnikach lub zapisanych w formie stenogramu wraz z oznaczeniem osób, czasu, odgłosów towarzyszących wypowiedziom, zaznaczeniem błędów oraz naleciałości gwarowych. Dzięki transkrypcji, osoba zlecająca może zapoznać się z treścią danego zapisu posługując się metodami tradycyjnymi dla danego języka.

3. Autentyczność nagrania

Celem analizy autentyczności nagrania jest określenie, czy analizowany materiał posiada cechy wskazujące na brak integralności (ciągłości), co natomiast przekłada się na możliwość manipulowania jego treścią. Co istotne, wykazanie nieciągłości w nagraniu nie musi automatycznie oznaczać, iż zostało ono poddane manipulacji, a tym samym, że jest ono nieautentyczne. Istotne jest określenie, co wpłynęło na ocenę materiału jako nieciągłego – czy jest to świadoma i celowa manipulacja, czy efekt działania np. mechanizmu aktywującego nagrywanie po odebraniu bodźca dźwiękowego. Zatem, nagranie nieciągłe nie musi być nagraniem nieautentycznym. By ocenić to w sposób jak najbardziej zbliżony do kategoriycznego, pożądane jest zabezpieczenie oryginalnego urządzenia rejestrującego, dzięki czemu istnieje możliwość wykonania nagrań próbnych, ułatwiających identyfikację odnotowanych artefaktów.

Celem jak najwłaściwszej oceny, badanie prowadzone jest wielotorowo – przeprowadzana jest analiza spektrograficzna przebiegu sygnału na okoliczność występowania szumów i różnorodnych artefaktów oraz audytywna ocena spójności wypowiedzi, spójności kontekstu wypowiedzi i kontekstu sytuacyjnego, analiza płynności przebiegów intonacyjnych wypowiedzi. Materiał poddawany jest wielokrotnemu odsłuchowi, co pozwala wyłuskać wszelkie możliwe manipulacje. W przypadku nagrań cyfrowych przeprowadzana jest dodatkowo krytyczna analiza metadanych zapisanych w pliku, które mogą pozwolić na ustalenie m.in. daty ostatniego zapisu pliku czy też urządzenia, za pomocą którego dokonano rejestracji materiału.

W przypadku analizy nagrań cyfrowych nie ma możliwości kategoriycznego wypowiedzenia się czy nagranie jest autentyczne. Oczywiście odpowiednie techniki badawcze pozwalają na ujawnienie śladów montażu, jeśli są one widoczne, jednak nie można wykluczyć, że nagranie zostało zmanipulowane w taki sposób, że ślady te zostały skutecznie zamazane.

2. Zadania do wykonania

- a) Dla wskazanego nagrania wykonać jego transkrypcję wraz z oceną parametryczną mówców. Oszacować autentyczność nagrania.